

MAAELUMINISTEERIUM

Lisandmaterjal. „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ eesmärgid ja mõõdikud¹

¹ Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (PõKa 2030) mõõdikute mõisted ja selgitused on lisandmaterjali tabeli tulbas 'Mõõdik ja andmeallikas', järgnevates allmärkustes ja/või tabeli lõpus lk 16-17. **Taustinfo:** Üheks PõKa 2030 mõjueesmärkide ja -mõõdikute vastavuse tagamise meetodiliseks probleemiks oli-on, et kõikide PõKa uute mõjueesmärkide raames kavandatud uute mõjumõõdikute (sh indeksite) jaoks pole varem andmeid kogutud ja samuti vajasis testimist uued meetodid. Teisalt, 2020.a kevadeks ei olnud Euroopa Liidu ÜPP ja EMKVF strateegiakavade 2021-2027 koostamine veel jõudnud mõõdikute valiku etappi, mida MeM 2018.a PõKa 2030 koostamisega alustades eeldas soovides vähendada riigi arengudokumentide saavutustasemete seire ja analüüsiga seotud dubleerimist, töökoormust ja -kulusid. Seetõttu on ka mitmed algselt PõKa 2030 tasandile kavandatud mõjumõõdikud viidud PõKa programmide ja ÜPP/EMKVF-i strateegiakavade tasandile, sh mulla elustiku indeks, tarbijate kindlustunde indeks ning teadus-arendusasutuste ja ettevõtete koostöö mõõdikud, mille koostamine vajas lisa-aega. Eeltoodud põhjustel on mõnel juhul kasutatud Rahandusministeeriumi 'üleminekuperioodi asendusmõõdikute' ideed kuni PõKa 2030 vahehindamiseni 2024.a. Lisainfo: aare.kasemets@agri.ee

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahehindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030	
1.	PõKa 2030 üldeesmärk: Eesti toit on eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukonnad on elujõulised ²									
		Põllumajanduse, metsamajanduse, kalapüügi ja toiduainete tootmise ning joogitööstuse loodud lisandväärtus hõivatu kohta (3 aasta liikuv keskmine), eurot (SA) ³	25 101 (2016–2018 keskmine)	25 500	25 800	26 200	26 600	27 800	29 100	
		Põllumajandussaaduste ja toidu-kaupade kaubandusbilanss ekspordi impordi suhtarv (SA) ⁴	0,74 (2018)	0,79	0,80	0,79	0,79	0,80	0,82	
		Osakaal Eesti tarbijatest, kes eelistavad osta kodumaist toitu (EKI)	74	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	
	Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu	Toiduohutuse baromeeter (MeM) ⁵	99,28 (2020)	≥ 100	≥ 100	≥ 100	≥ 100	≥ 100	≥ 100	

² PõKa 2030 tegevussuunad 1-8 on funktsionaalselt terviklikud alavaldkonnad ja nende möödikute süsteemist on PõKa 2030 üldeesmärgi (lk 5) juurde toodud kaheksa keskset üldeesmärgi komponentidega seotud majanduslikke, keskkonnaalaseid ja sotsiaal-demograafilisi muutusi näitavat mõjumöödikut, mille asjakohasust hinnatakse PõKa vahehindamise käigus 2024. aastal.

³ **Selgitused:** PõKa 2030 mõjumöödik võtab kokku kõik PõKa tegevussuunad (põllumajandus, kalandus ja toiduainete (sh joogi) tööstused; RAA0045 (Lisandväärtus jooksevhinnas kolme aasta liikuv keskmine)/TT0200 (Hõivatud kolme aasta liikuv keskmine).

⁴ **Selgitus:** ekspordikäibe prognoosimisel oleme arvesse võtnud viimase 6 aasta jooksul toimunud muutusi EE päritolu ekspordis (SA andmebaasis andmed alates 2013. aastast), lähtunud Euroopa Komisjoni prognoosidest (EU Agricultural Outlook For Markets and Income 2018-2030) ekspordimahtude ja hindade osas keskendudes lisandväärtusega toodetele. Prognoosime lisandväärtusega piimatoodete ekspordimahu kasvu (lõssipulber, vadakupulber, juust). Toorpiimale kui hetkel piimatoodetest suurima ekspordikäibega tootegrupile prognoosime ekspordimahu langust. Oluline on väliskaubanduses ka teravilja eksport, kuid antud sektori edukus sõltub antud aasta ilmastikuolude sobivusest teraviljakasvatuseks. Viimased teravilja rekordilised ekspordiaastad olid 2015 ja 2017, aastaks 2030 prognoosime sarnast ekspordimahtu, samas suuremat väärtuse kasvu. Väärtuste arvutamisel võtsime aluseks Euroopa Komisjoni prognoositavad hinnad EL ja maailmaturul. Lisaks oleme konsulteerinud EMÜ majandus- ja sotsiaalinstituut direktori Ants-Hannes Viiraga, kelle sõnul on ekspordi 30% kasv realistlik. Meie tehtud arvutuste tulemusel kasvab EE päritolu ekspordi väärtus 22,4% aastaks 2030 ja eksport (EE + reeksport) 17,5%. Tuginedes prognooside tegemisel viimasele 6 aastale ka impordi ja reeksporti arvutustel, on tulemuseks kaubanduse puudujäägi vähenemine ning ekspordi impordi suhtarv oleks aastaks 2030 0,82.

⁵ **Selgitus:** Toiduohutuse baromeeter on välja töötatud 2019.a Eesti Maaülikooli, MeM-i ja ekspertide paneeli koostöös. Baromeeter hõlmab 22 alanäitajat, mis sisaldavad toiduohutuse strateegiliseks juhtimiseks vajalikku teavet. Toiduohutuse baromeetri algtase on alati 100. Mõõdetavat perioodi iseloomustab taseme langus alla või tõus üle 100. Eelneva perioodi lõpptulemus muutub järgmisel perioodi algtasemeks väljendatuna uues algtasemes 100. (vt ptk 3.3).

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahehindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
		Kasvuhoonegaaside (KHG) heide põllumajandustoodangu väärtuse kohta (KeM/ Statistikaamet) ⁶	2,68 t CO2 ekv /tuh EUR (KeM, Statistikaamet, 2018)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2019)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2020)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2021)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2022)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2025)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2028)
		Maapiirkonna elanike vanuses 20–64 tööhõive määr, %. (SA). ⁷	76,9 (2018)	77,8	78,1	78,4	78,7	79,6	80,5
3. PõKa 2030 alaeesmärk 1: „Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond“ (seotud PõKa 1. programmiga)									
3.1. Tegevussuund 1: põllumajanduskeskkond⁸									
3.1.1	Väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise negatiivne mõju keskkonnale on vähene	Lämmastiku ja fosfori kasutamise tõhusus (PMK)	N kasutamise tõhusus 57%, P kasutamise tõhusus 93% (2015 – 2017 keskmine) ⁹	-	-	-	N kasutamise tõhusus üle 65%, P kasutamise tõhusus 80-90% (2021 – 2023 keskmine)	-	N kasutamise tõhusus üle 70%, P kasutamise tõhusus 85-90% (2027 – 2029 keskmine)
		Piirnormi ületavate taimekaitsevahendite jääkidega proovide osakaal Eesti päritolu toidus (PTA)	0,90% (PTA: 2015)	osakaalu püsimine alla 1% ¹⁰	osakaalu püsimine alla 1%	osakaalu püsimine alla 1%	osakaalu püsimine alla 1%	osakaalu püsimine alla 1%	osakaalu püsimine alla 1%

⁶ Selgitus: möödik on suhtarv Eesti kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuuriaruandest saadud põllumajanduse KHG heitkoguse (CO2 ekvivalendis) ning hinnaindeksiga korrigeeritud taime- ja loomakasvatustoodangu väärtuse vahel. Aluseks on võetud 2005.a põllumajandussaaduste tootjaindeks. Vabariigi Valitsuse 12.04.2021 kabinetiõupidamisel lisati, et KHG heite ohjamise eesmärki, mõõtmismetoodikaid ja möödikut täpsustatakse kas 2022.a või PõKa 2030 vahehindamise (2023) järel, kui vastavad uuringud on läbi viidud ning uuringute tulemused seda võimaldavad.

⁷ Selgitus: kui Eesti 2035 raames lepitakse kokku maalise asustuspriirkonna mõiste, siis on kavas ka antud PõKa 2030 möödikut ning prognoose muuta. Praegune prognoos lähtub olemasolevatest andmetest. Allikas Statistikaamet TKL05

⁸ Selgitused: a) kuna keskkonnamõju avaldub pikema perioodi vältel, siis on tegevussuund 1 (põllumajanduskeskkond) osade möödikute sihttasemed esitatud aastateks 2024 ja 2030; b) lähtudes möödikute vähendamise ettepanekutest oleme valinud möödikud, kus põllumajanduse mõju on kõige suurem.

⁹ Selgitus: Fosfori kasutamise tõhusus 85-90% on optimaalne. Kui tõhusus on kõrgem, siis viitab see tugevale fosforipuudusele. PMK viib 2004. aastast iga-aastaselt läbi toiteelementide taluvärava bilansi uuringut (http://pmk.agri.ee/mak/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/2.2_taluvavarav.pdf). Fosfori kasutamise efektiivsus varieerus 2017. aastal toetustüübi ja Eesti keskmisena vahemikus 86-281% (2015.a 101-188%). Fosfori kasutamise efektiivsus tasakaalus tootmise tasemel (80-90%) KSMs, ÜPTs ja Eesti keskmisena, MAHES aga kasutati fosforit ligikaudu kolm korda suuremas koguses kui seda tootmisesse anti.

¹⁰ Selgitus: Antud möödiku puhul on 1% sisuline väärtus ainult 2 proovi. Seega on tegemist vaid väikese lubatud kõikumisega, mis on loomulik olukorra säilitamiseks, kuna ka proovide üldine hulk ja valim suurenevad.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahehindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
		NTA-I põhjaveeseirepunktide osakaal, mille nitraadisaldus ületab 50 mg/l (EKUK) ¹¹	8% seirepunktide st (2017)	-	-	-	<= 8% seirepunktides t (2022)	-	<= 8% seirepunktidest (2028)
		Pestitsiidide kvaliteedi piirväärtust ületavate põhjaveeseirejaamade osakaal NTA-I (%) (KAUR) ¹²	19,7% (2014-2018 keskmine)	15%	13%	osakaalu püsimine alla 10%.	osakaalu püsimine alla 10%.	osakaalu püsimine alla 10%.	osakaalu püsimine alla 10%.
		Taimekaitsevahendite jääkide sisaldus mullas, (PMK)	4,7 erinevat toimeainet (2014-2018 keskmine)	jääkide arv ühes proovis 5 või alla selle ¹³	jääkide arv ühes proovis 5 või alla selle	jääkide arv ühes proovis 5 või alla selle	jääkide arv ühes proovis 5 või alla selle	jääkide arv ühes proovis 5 või alla selle	jääkide arv ühes proovis 5 või alla selle
		Taimekaitsevahendite kasutamine põllumajanduslikes majapidamistes (preparaadi kogus haritava maa ha kohta) (Statistikaamet) ¹⁴	1,11 kg/ha (2015)	Max 1,11 kg/ha	Max 1,11 kg/ha	Max 1,11 kg/ha	Max 1,11 kg/ha	Max 1,11 kg/ha	Max 1,11 kg/ha

¹¹ Nitraaditundliku ala põhjaveeseire 2017. Eesti Keskkonnanuuringute Keskus, 2018, lk 56.

¹² **Selgitused:** lähtudes Riigikantselei ja Rahandusministeeriumi ettepanekutest oleme PõKa tasandil vähendanud möödikute arvu ja püüdnud kasutada neid möödikuid, mis näitaks eelkõige pikemaajalist mõju ja kus andmeid on järjepidevalt kogutud. NTA-I kui kõige mõjutatavama põhjaveega alal toimub seire igal aastal kindla seireplaani alusel. Lisaks on pinnavee puhul piinormid hetkel ülevaatamisel, mistõttu ei ole otstarbekas möödikut arengukavas kasutada. Nt vee kvaliteedi möödik võib tulla koostöös KeM-iga valikusse PõKa programmide 2020-2023 ja/või ÜPP strateegiakava 2021-2027 tasandil.

¹³ **Selgitus:** Tuginedes valdkonna teadlaste arvamusele tuleb prognooside puhul arvestada ka aparatuuri ja uute meetodite kasutuselevõttu. Kuna meetodid muutuvad täpsemaks, on võimalik antud näitaja suurenemine, mis sel juhul pigem väljendab olukorra säilimist. Samas jääb eesmärk, et näitaja ei ületaks maksimaalset sihtmäära vaid jääks alla selle, piisavalt ambitsioonikaks.

¹⁴ **Selgitus:** Antud näitaja kohta kogub Statistikaamet andmeid hetkel kord viie aasta jooksul, mis võib raskendada hetkeolukorra täpset iseloomustamist. Koostöös Statistikaametiga on MeM arutanud võimalikke lahendusi ja kaalub edaspidi võimalusi möödiku asendamiseks.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahehindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
3.1.1	Põllumajandus-tootmise negatiivne mõju kliimamuutustele ja õhukvaliteedile on vähenenud ning positiivne mõju suurenenud ¹⁵	Kasvuhoonegaaside (KHG) heide põllumajandustoodangu väärtuse kohta (KeM/ Statistikaamet) ¹⁶	2,68 t CO2 ekv /tuh EUR (2018)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2019)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2020)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2021)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2022)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2025)	Madalam kui 2,5 t CO2 ekv/tuh EUR (2028)
		Põllumajandusmaa orgaanilise süsiniku varu, (PMK) ¹⁷	115,9 Mt (2016-2018)	-	-	-	>= 115,9 Mt (2021-2023)	-	>= 115,9 Mt (2027-2029)
		Põllumajandussektori ammoniaagi heitkogus (KAUR) ¹⁸	9,136 kt (2005)	-	-	-	-1% võrreldes 2005. aasta tasemega (2022)	-	-1% võrreldes 2005. aasta tasemega (2030)
3.1.1	Säilinud on põllumajandusmaa elurikkus ja maastiku mitmekesisus ning tagatud on ökosüsteemi teenuste toimimine	Maastikuindeksi asendusmöödik 2020-2022: Kõrge loodusväärtusega põllumajandusmaa osakaal kasutusest olevast põllumajandusmaast (PMK/Statistikaamet) ¹⁹	13,8% (2018)	-	-	-	Suurem kui 13,8% (2023)	-	Suurem kui 13,8% (2029)

¹⁵ Selgitused: a) Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise suund on PõKa 2030 põhiteksi mitmes peatükis selgelt avatud. Kliimamuutustega kohanemist arvestavad ka mitmed indikaatorid, näiteks tegevussuund 4 indikaatorid, mis on seotud sordi- ja tõuaretusega. Teiseks, oleme seadnud eesmärgiks heite vähenemise ja süsinikuvarude säilimise/suurenemise. Kuna PõKa on seotud põllumajanduse ja kalanduse valdkonnaga ning kliimat ja õhukvaliteeti mõjutavad mitmed sektorid kombineeritult, siis ei ole põhjendatud seada eesmärgiks laiemat olukorra paranemist; b) Hooldatud poollooduslike koosluste osakaal põllumajandusmaast (%) on möödikuna kavas PõKa programmi tasandil (vt c); c) Üksikasjalisem lähenemine koos väljud-, tulemus- ja mõjumöödikute seoste kaardistusega on kavas PõKa programmi 2020-2023 ja ÜPP strateegiakava 2021-2027 tasandil, mis on selgemalt seotud EL-i regulatsioonide ja ressurssidega.

¹⁶ Selgitus: möödik on suhtarv Eesti kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuuriaruandest saadud põllumajanduse KHG heitkoguse (CO2 ekvivalendis) ning hinnaindeksiga korrigeeritud taime- ja loomakasvatustoodangu väärtuse vahel. Aluseks on võetud 2005.a põllumajandussaaduste tootjaindeks (vt ka Vabariigi Valitsuse 12.04.2021 kabinetikoosoleku täiendust allmärkuses nr 6).

¹⁷ Selgitus: möödik näitab põllumajandusmaa orgaanilise süsiniku varu 20 cm mullakihi ja algnäit baseerub kolme aasta jooksul kogutud mullaproovidest määratud Corg sisaldusel. Eraldi arvutatakse Corg varu põllumaadel ja püsirohumaadel kolme erineva veerežiimi korral. Põllumajandusmaa pindalaks on võetud 2018. aasta ÜPT pind.

¹⁸ http://cdr.eionet.europa.eu/ee/eu/nec_revised/iir/envxiugca/Estonia_IIR_2019.pdf

¹⁹ Selgitus: lisaks PõKa 2030 möödikutele hakatakse hindama Eestis põllumajanduspoliitika rakendamist ÜPP strateegiakava 2021-2027 möödikute abil. Kavandatav ÜPP möödik I.19 *bioloogilise mitmekesisuse kaitse tõhustamine* võtab arvesse liikide ja elupaikade seisundi säilitamise meetmed, sealjuures lähed arvesse hooldatud poollooduslike koosluste pindala.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Mõõdik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahe- hindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
		Põllulinnuindeks (KAUR) ²⁰	Indeksi trend -3,1 % / aastas (usaldus- piiridega -6,2 kuni + 0,1) , 12- aastase perioodi kohta (2007- 2018)						Indeksi trend > -1 %/aastas (alumine usalduspiir > -0,1) (2020-2029) ²¹
		Kimalaste Shannoni mitmekesisuse indeks (PMK) ²²	0,0153 (PMK, 2010-2018 trendi tõus)				>=0,0064 (2010-2029 trendi tõus)		>=0,0019 (2010-2029 trendi- joone tõus)
3.2. Tegevussuund 2: taimetervis, loomade tervis ja heaolu									
3.2.2	Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest	Ohtlike taimekahjustajate puhangute arv (PTA) ²³	4 (2018)	4 või väiksem	4 või väiksem	4 või väiksem	4 või väiksem	4 või väiksem	4 või väiksem
		Taimetervisse nõuetele mittevastavusest tingitud rahvusvaheliste teatiste (notifikatsioonide) arv (PTA) ²⁴	40 tk (2018)	25	20	20	15	10	5

²⁰ Selgitus: Perioodi 2007-2018 (12-aastane periood) põllulinnuindeksi trendi hinnangu multiplikatiivne tõusukordaja on 0,9694, standardveaga 0,0162. Arvutuskäik leidmaks keskmist protsentuaalset muutust aasta kohta: alumine usalduspiir = $100 \cdot (0.9694 - 1.96 \cdot 0.0162 - 1)$; keskmine = $100 \cdot (0.9694 - 1)$; ülemine usalduspiir = $100 \cdot (0.9694 + 1.96 \cdot 0.0162 - 1)$. Põllulinnuindeks on 14 liigi (kiivitaja, turteltuvi, põldlõoke, suitsupääsuke, sookiur, hänilane, kadakatäks, pruunselg-põõsalind, punaselg-õgija, künnivares, kuldnokk, põldvarblane, kanepilind, talvike) arvukuse indeksitest arvatavalt gildiindeks vastavalt metoodikale (vt <https://www.cbs.nl/en-gb/society/nature-and-environment/indices-and-trends-trim-/msi-tool>).

²¹ Lühikese (12 aastat) perioodi arvukuse trend loetakse langevaks juhul, kui arvukuse absoluutne muutus jääb alla lävendit -10% terve perioodi kohta (arvukuse absoluutse muutuse ülemine veahinnang on alla -10% perioodi kohta). Allikas DG Environment. 2017. Reporting under Article 12 of the Birds Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018. Brussels. lk 58-59.

²² Selgitus: Kimalaste Shannoni mitmekesisuse indeksi (SHDI) osas eeldame olukorra säilimist või paranemist. PõKa mõõdiku tarvis leiti aastate 2010-2018 keskmised SHDI väärtused, kuid kimalaste olukorra muutuse hindamiseks otsustati läbi nende andmete tõmmata trendijoon ning kasutada mõõdikuna trendijoon tõusu. Seda seetõttu, et SHDI indeksi väärtus varieerub aastati, baas- kui ka sihttasemete tarbeks tuleks aga kasutada pikemaajalist andmerida. Trendijoon tõus võib saada positiivseid ja negatiivseid väärtusi (esimesel juhul sirge tõuseb, teisel juhul langeb). Seega on kimalaste mõõdiku sihttasemed seatud nii, et trend on vähemalt stabiilne.

²³ Selgitus: Taimekahjustajate suhtes teostatakse tõrjet eesmärgiga neid hävitada. Seega võib tegemist olla ka erinevat liiki kahjustajatega. Praeguse hinnangu kohaselt on meie tingimustes optimaalne eesmärk mitte rohkem kui 4 taimekahjustajat.

²⁴ Selgitus: Mõõdiku aluseks on notifikatsioonide arv, millega on Eestit teavitatud sihtriigi taimetervisse nõuetele mittevastavuse kohta. Mõõdiku 2018. aasta kõrge tase on tingitud Hiina Riikliku Taimekaitseteenistuse poolt esitatud 32 notifikatsioonist seoses Eestist Hiinasse eksporditud fumigeeritud ümarpuuduga. Kuna tegemist on varasemate aastatega võrreldes oluliselt kõrgema notifikatsioonide arvuga, siis sihttasemete määramisel on mõõdikule määratud madalam sihttase arvestades ka mõõdiku tasemeid enne aastat 2018.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahehindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
3.2.2	Loomade tervise ja heaolu tase riigis on kõrge: - Eesti on vaba eriti ohtlikest loomataudidest - Üldine karjatervise tase ja loomade heaolu paraneb ²⁵	Eriti ohtliku loomataudi esinemine, arv (PTA)	1 SAK (2018) 2 SAK, lindude gripp (2020)	1 (SAK mets- sigadel püsib)	1 (SAK Mets- sigadel püsib)	1 (SAK Mets- sigadel püsib)	1 (SAK metssigadel püsib)	0	0
		Kohustuslikult (EL) teavitamisele kuuluvate taudijuhtumite arv (PTA)	262 (2018) (SAK metssigadel, kalahaigused)	100	50	30	20	10	10
		Antibiootikumide kasutamise tase (mg/PCU) (PTA) ²⁶	64,0 (2016)	40,0	39,0	38,0	38,0	37,0	37,0
3.3. Tegevussuund 3: toiduohutus									
3.3.1.	Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu	Toiduohutuse baromeeter (MeM) ²⁷	99,28* (2020)	≥ 100	≥ 100	≥ 100	≥ 100	≥ 100	≥ 100
		Tarbija kindlustunde indeks. ²⁸	67% (2020)			69%			72%
3.3.1	Tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad	Tarbija teadlikkuse baromeeter (MeM) ²⁹	69,4% (2019) mõõdetakse üle 4 aasta	-	-	72,4%	-	-	76,4%

²⁵ Selgitus: loomade heaolu mõõtmine on komplitseeritud. Praegustes valikutes kajastub kaudselt (terve loom on õnnelik loom) karjatervise sees väljendatuna AB kasutamise tasemega. Loomade väljas karjatamise võimalus jms on kitsamad näitajad, mida kasutame PõKa 2030 programmi ja ÜPP strateegiakava tasandil.

²⁶ Selgitus: eesmärgid tulenevad veterinaaria valdkonna AMR tegevuskavast (link põhitekstis), mille juures on ka rakenduskaava.

²⁷ Selgitus: Toiduohutuse baromeeter on välja töötatud 2019. a Eesti Maaülikooli, MeM-i ja ekspertide paneeli koostöös. Baromeeter hõlmab 22 alanäitajat, mis sisaldavad toiduohutuse strateegiliseks juhtimiseks vajalikku teavet. Toiduohutuse baromeetri algtase on alati 100. Mõõdetavat perioodi iseloomustab taseme langus alla või tõus üle 100. Eelneva perioodi lõpptulemus muutub järgmisel perioodi algtasemeks väljendatuna uues algtasemes 100. Meetodika kirjeldus on Eesti Maaülikooli PõKa 2030 mõjude eelhindamise lõppraportis (Viira A-H et al 2019), lk 140-142. Tervikliku meetodika rakendamine vajab Eesti kontekstis täiendavat analüüsi ja PõKa 2030 tegevussuundade vahehindamise käigus võib tekkida vajadus meetodikat korrigeerida. Alates 2020. a kogub PTA andmeid mõnevõrra täpsemalt võrreldes eelnevate aastatega. Seetõttu ei ole 2020. a baromeetri näitajatest ennetavate meetmete ja toidualase teabe näitaja üksühele võrreldav eelmise aastaga, kuid üldhinnangut toiduohutuse olukorrale on võimalik sellest hoolimata anda.

²⁸ Toidu tarbijate kindlustunde indeks on väljatöötatud 2019. a Eesti Maaülikooli ja MeM-i ekspertide koostöös. Lisainfo: Viira A-H et al 2019: 134-136. See näitab, et mitu Eesti elanikest väljendas toiduohutuse suhtes kindlustunnet. Kindlus tähendab, et optimism toiduohutuse suhtes oli kõrgem kui pessimism.

²⁹ Tarbija teadlikkuse baromeeter on väljatöötatud 2019. a Eesti Maaülikooli, MeM-i ja ekspertide paneeli koostöös. Baromeeter hõlmab 8 alanäitajat, mida mõõdetakse sotsioloogilise küsitlusega. Baromeeter näitab positiivseks loetavate vastuste %.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahe- hindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
3.4.	Tegevussuund 4: kvaliteetsed	sisendid põllumajanduses							
3.4.1	Põllumajandusmaa võimaldab mitmekesist põllumajandus- tootmist	Kasutuses oleva põllumajandusmaa pindala (ha) (Statistikaamet)	984 671ha (2018)	991 500	993 000	994 500	996 000	1 000 500	1 005 000 ³⁰
		Toimivad riigi korrashoitavad ühiseesvoolud, mis võimaldavad kasutada põllumajandusmaad sihtotstarbeliselt (ha) (PMA) ³¹	124 500 ha (2018)	148 500	151 500	153 500	155 500	161 500	167 500
3.4.1	Põllu- ja aiakultuuride sortide ning taimse paljundusmaterjali valik on mitmekesine, kvaliteetne ja kohalikesse oludesse sobiv	Sordilehte võetud sortide arv, sh Eestis aretatud sortide arv (PTA)	733, sh Eestis 281 ³²	700, sh Eestis 270	820, sh Eestis 265	830, sh Eestis 265	840, sh Eestis 265	840, sh Eestis 265	840, sh Eestis 265

³⁰ **Selgitused:** a) põllumajandusmaad tuleb säilitada ja tagada põllumajanduslik maakasutus ning läbi selle Eesti põllumajanduse jätkusuutlikkus globaalses kontekstis. Ajas tagasi vaadates, pärast 1941. a ja 1949. a küüditamisi paljude põlistalude põllumajandusmaad metsastusid. 2019. aasta seisuga kasutatav põllumajandusmaa koos kõikide selles sisalduvate alajootustega, milleks on põllumaa, püsirohumaa, puuvilja- ja marjaaiad, puukoolid ja kodusaiad, on üks olulisemaid sisendeid ja ressursse põllumajandustootmises, milleta traditsiooniline toidutootmine on võimatu. Eesti toidutootmise konkurentsivõime ja ekspordile orienteerituse suurendamise üks alustalad on, et kasutatav põllumajandusmaa ei väheneks. See on põllumajandustootmist iseloomustav baasnäitaja. Maarekursi olemasolu on oluliseks eelduseks mitmekesiseks tootmiseks. Me ei soovi põllumajandustootjat suunata eemale turule orienteeritusest ja seetõttu on mõistlik, kui see möödik on üldisem, eelistamata ühte tootmist teisele. Sihttaseme kujunemisel on arvestatud teiste huvigruppide seisukohtadega ning erinevate poliitikate suundadega (nt LULUCF; kliima-eesmärgid); b) Tegemist on realistliku sihttasemega, kus on arvestatud viimaste aastate trendide ja erinevate maarekursse puudutavate andmete ning uuringutes (nt SEI uuring 2019) ja poliitikasuundades käsitletud tuleviku projektsioonidega (REKK eelnõu). Kahjuks kasutusest väljasoleva põllumajandusmaa pindala kohta arvestust ei peeta, vaid seda on tehtud uuringu seisuga (2014), mis ei pruugi olla enam piisavalt täpne, mistõttu on lähtutud ametlikest statistika andmetest. Lisaks märgime, et täpsemad möödikuid saame kaaluda ÜPP strateegiakava 2021-2017 tegemisel (nt mahe põllumajandusmaa pind vs traditsioonilise suurtootmise põllumajandusmaa, segatootmine vs loomakasvatus jms).

³¹ **Selgitus:** möödiku näitaja võetakse maaparandussüsteemide registri andmetest ja Põllumajandusameti iga-aastasest tegevuskava aruandest. PMA korraldab riigi poolt korrashoitavatel ühiseesvooludel uuendamist. Möödiku arvnäitaja saamiseks võetakse maaparandussüsteemide registrist uuendatud ühiseesvoolu koodi järgi põllumajandusmaade pind, mida uuendatud ühiseesvoolu lõik mõjutab.

³² **Selgitused:** sordilehe koosseis muutub igal aastal: sordilehest lähevad osad sordid välja, kuid tuleb juurde ka uusi sorte. Sordilehte võetakse sordid, mis läbivad eristatavuse, ühtlikkuse ja püsivuse ja majandusviljelusväärtuse katsed ning sort võetakse sordilehte 10 aastaks. Vajadusel ja turu nõudlusel on võimalik sordilehes hoidmise tähtaega pikendada. Sordiaretus on pikk protsess ning juba katsete läbiviimine võtab vähemalt 2-3 aastat aega. Sordilehe koosseis on igal aastal muutumises, kuna osad sordid lähevad sordilehest välja ja nende asemel lisanduvad uued majandusviljelusväärtuse nõuetele vastavad sordid. Seega lisandub sordilehte 10 aastaga rohkem kui kaks uut sorti. Eestis on aktiivselt igal aastal paljudes enam kui 200 sorti ning selline sortide valik vastab ka turu nõudlusele. Samuti on lubatud toota ja turustada ka Euroopa Liidu ühtsesse sordilehte võetud sorte.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Mõõdik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahe- hindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
		Eestis toodetud sertifitseeritud seemne kogus (t)	28 000 t (2019) ³³	28 000	28 000	28 000	28 000	30 000	32 000
		Eestis sertifitseeritud seemne sortide arv (PMA)	173 ³⁴ (sertifitseerimise perioodil 2018- 2019)	165	165	165	165	165	165
3.4.1	Tõuaretusega on tagatud Eesti oludesse sobivad tõud ja geneetiline mitmekesisus	Puhtatõuliste tõuraamatu põhiosas olevate loomade arv (VTA) ³⁵	97 000 (2018)	98 000	99 000	100 000	100 500	101 000	102 000
		Jõudluskontrollis osalevate loomade arvu osakaal loomade arvust kokku , % (VTA)	70%(2018)	76%	78%	80%	81%	82%	83%

³³ **Selgitus:** aluseks on võetud 2019. a andmed, sest 2019. a seemnesaagi sertifitseerimise periood lõppes 30.06.2020 ja 2020. aasta saagi sertifitseerimine kestab kuni 2021.a juuni lõpuni. Riigi ilmteenistuse andmetel oli 2019. a vegetatsiooniperiood viimase poole sajandi üks soojemaid ja sademeid tuli normi jagu. Soodsad ilmastikutingimused kajastusid ka seemesaagis, sellel perioodil toodeti sertifitseeritud seemet kokku 47001 t. Sihttasemed peaksid ilmastikutingimuste suure varieeruvuse ning otsese mõju tõttu siiski jääma samaks. Analüüsime mõõdikut 2023-24 (19.04.2021).

³⁴ **Selgitus:** näitaja kõigub aastati 160-170. Jääme keskmisele tasemele, sest osad sordid lähevad välja ja uued tulevad juurde ning juba 160-165 erinevat sorti on väga suur varieeruvus sordivalikus.

³⁵ **Selgitus:** selle näitaja juures ei räägi me loomade üldarvust vaid eriti kõrge väärtusega puhtatõuliste aretusloomade arvust, kes on kantud tõuraamatu põhiosasse. Suur osa loomade üldarvust ja selle kasvust tulenebki ristandloomade arvu kasvust, kelle saamiseks on samuti vajalik kõrge aretusväärtusega aretusmaterjal. Loomulikult selliste tootmisloomade arv suureneb, aga siin me seda ei kajasta.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahe- hindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
		Kohalike ohustatud tõugu loomade arv (VTA) ³⁶	Eesti hobune 2104 (2016)	2700	2750	2800	2850	2900	2950
			Eesti raske- veohobune 390 (2018)	420	425	430	435	440	445
			Tori hobuse TA 614 (2017)	615	615	615	615	615	615
			Tori hobuse VT 53 (2019)	54	55	56	57	58	59
			Eesti maatõugu veis 715 (2018)	730	740	750	760	775	790
			Kihnu maalammas 274 (2018)	290	305	320	335	350	370
			Eesti vutt 9400 (2018)	9500	9600	9700	9800	9900	10 000
3.5.	Tegevussuund 5: põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine								
3.5.1	Eesti toiduainesektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisurul	Põllumajandussektori tootmisteguritulu tööjõu aastaühiku kohta võrreldes ELi keskmisega % (3 aasta liikuv keskmine) (Eurostat)	87% EL28 ³⁷ keskmisest (2019)	88%	92%	93%	94%	95%	100% ³⁸

³⁶ Selgitus: trendid põhinevad populatsiooni suurusel ja ekspertarvustel.

³⁷ Alates 2020. aastast võrdlus EL27 keskmisega, Economic accounts for agriculture - values at current prices [aact_eaa01] Factor income (3 aasta liikuv keskmine)/Agricultural labour input statistics: absolute figures (1 000 annual work units) [aact_ali01] Total AWU (3 aasta liikuv keskmine)

³⁸ Selgitus: arvestatud on ajaloolisi statistilisi näitajaid (kus oleme sellise taseme ka saavutanud) ja ühisel turul toimetamist, üldjuhul langeb ka EL keskmine näitaja kui on kehvem aasta.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihhtase 2021	Sihhtase 2022	Sihhtase 2023	Sihhtase 2024 (vahe- hindamine)	Sihhtase 2027	Sihhtase 2030
		Toiduainetööstuse lisandväärtus hõivatu kohta võrreldes ELi keskmisega (Eurostat) ³⁹	53% (2017)	53%	53%	53%	54%	58%	62% ⁴⁰
		Erinevate põllumajandussektori harude (FADN tootmistüüpide) netolisandväärtus tööjõu aastaihiku kohta, 3-aasta liikuv keskmine (FADN) ⁴¹	21 672 eurot (2017-2019), Tootmis- tüübid ⁴² :A 124%, B 67%, F 40% E 115%, D 74%, G 149%, H 84%	23 351 eurot (ükski tootmis- tüüp ei ole alla 45%) ⁴³	23 039 eurot (ükski tootmis- tüüp ei ole alla 47%)	23 039 eurot (ükski tootmis- tüüp ei ole alla 49%)	23 039 eurot (ükski tootmis- tüüp ei ole alla 51%)	23 700 eurot (ükski tootmis- tüüp ei ole alla 57%)	25 000 eurot (ükski tootmis- tüüp ei ole alla 65%)
		Noorte juhtide (alla 40-aastased) osatahtsus põllumajanduslikes majapidamistes ⁴⁴	16% (2016)	17%	17%	17%	17%	17%	17%
		Töödeldud toodete osatahtsus Eesti põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordis ⁴⁵ (SA)	73% (2018)	74%	74%	75%	76%	78%	80%
		Stabiilsete ekspordi sihtturgude arv ⁴⁶	41 (2019)	41	43	43	45	45	47

³⁹ Võrdlus EL28 keskmisega, alates 2020 avaldatud statistika puhul võrdlus EL27 keskmisega, Annual enterprise statistics for special aggregates of activities (NACE Rev. 2) [sbs_na_sca_r2]

⁴⁰ Selgitus: ambitsioonikas % ajaloolise statistika alusel, milles on ebakindlust, kuid planeeritud sekkumised (nt ekspordi edendamine, investeeringute soodustus) aitavad saavutamisele kaasa.

⁴¹ Selgitus: vt <http://fadn.agri.ee/standardtulemused/> - kasutame 3- aasta liikutavat keskmist erinevate aastate suure kõikumise tasandamiseks. Erineb Statistikaamet (SA): lisandväärtusest (Toodang-vahetarbimine).

Netolisandväärtus (FADN) võtab arvesse lisaks kulumi (investeeringute suurenemine) ja toetuste (va investeeringutele) ning maksude bilansi.

⁴² Tootmistüübid FADN (*farm Accountancy Data Network*) A-Taimekasvatuse, B- Aiandus, F-Loomakasvatuse, E-Piimatootmine, D-Püsiluhtuurid, G-Sea- ja linnukasvatuse, H-Segatootmine

⁴³ Avaldatakse 2022. aasta novembris, esialgne indikatsioon

⁴⁴ Põllumajanduse struktuuriuuring 2016 (kuni 40-aastased majapidamise juhid), 2020. põllumajandusloenduse andmetel 17%, järgmised andmed avaldatakse aastatel 2024, 2027, 2031. Selgitus: Eesti põllumajandussektor koondub aina enam suurematesse ettevõtetesse, mis on ka atraktiivsemad noortele (efektiivsemad, innovaatilisemad), veidi kehvas majanduslikus seisus peretaludel on põlvkonn vahetus komplitseeritum. Seega noorte juhtide osakaalu hoidmine ja väike kasv on asjakohane.

⁴⁵ Statistikaamet VK095, Toit ja joogid: töödeldud tooted / (Toit ja joogid: töödeldud tooted + toore)

⁴⁶ Selgitus: Mõõdik näitab, kui palju riskid on turgude vahel hajutatud. Stabiilne sihtriik - täidetud on kõik järgmised tingimused: 1) Eesti päritolu kaupade eksport on toimunud 5 järjestikust aastat 2) Eesti päritolu kaupade eksport on olnud üle 100 000 euro aastas 3) käibe langus viimase viie aasta võrdluses ja perioodi kestel ei ole suurem kui 50% (vt ka ptk 2.2.2).

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihhtase 2021	Sihhtase 2022	Sihhtase 2023	Sihhtase 2024 (vahe- hindamine)	Sihhtase 2027	Sihhtase 2030
		Põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi impordi suhtarv (SA) ⁴⁷	0,74 (2018)	0,79	0,80	0,79	0,79	0,80	0,82
		Eesti päritolu põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi väärtus (SA) ⁴⁸	867,5 mln eurot (2018)	959,5	976,3	964,6	965,2	1012,8	1062,6 ⁴⁹
3.5.1	Tootja positsioon turul on tugev	Kogu tarneahela loodava lisandväärtuse osatähtsus kogu ettevõtlussektori lisandväärtuses (Eurostat) ⁵⁰	7,2% (Eurostat, 2018)	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%
		Ühistu teenitud müügitulu liikme kohta (Äriregister)	139 418 (2016)	142 100	144 500	146 500	148 600	155 500	163 000
		Ühistusse koondunud põllumajandustootjate arv (keskmine ühistu liikmete arv) (Äriregister)	13,3 (2020).	14	15	16	17	18	20
		Ühistute müügitulu osatähtsus kogu põllumajandussektori müügitulus ⁵¹ (Äriregister, MeM, SA)	37,7 % (2016)	38%	39%	40%	41%	43%	45%

⁴⁷ Statistikaamet VK1, eksport/import, kaubajaotised I-IV

⁴⁸ Statistikaamet VK1, Eesti päritolu ekspordi väärtus, kaubajaotised I-IV

⁴⁹ **Selgitus:** Ekspordikäibe prognoosimisel oleme arvesse võtnud viimase 6 aasta jooksul toimunud muutusi EE päritolu ekspordis (SA andmebaasis andmed alates 2013. aastast), lähtunud Euroopa Komisjoni prognoosidest (EU Agricultural Outlook For Markets and Income 2018-2030) ekspordimahtude ja hindade osas keskendudes lisandväärtusega toodetele. Prognoosime lisandväärtusega piimatoodete ekspordimahu kasvu (lõssipulber, vadakupulber, juust). Toorpiimale kui hetkel piimatoodetest suurima ekspordikäibega tootegrupile prognoosime ekspordimahu langust. Oluline on väliskaubanduses ka teravilja eksport, kuid antud sektori edukus sõltub antud aasta ilmastikuolude sobivusest teraviljakasvatuseks. Viimased teravilja rekordiaastad olid 2015 ja 2017, aastaks 2030 prognoosime sarnast ekspordimahtu, kuid suuremat väärtuse kasvu. Väärtuste arutamisel võtsime aluseks Euroopa Komisjoni prognoositavad hinnad EL ja maailmaturul. Lisaks oleme konsulteerinud EMÜ majandus- ja sotsiaalinstituut direktori Ants-Hannes Viiraga, kelle sõnul on ekspordi 30% kasv realistlik. Meie tehtud arvutuste tulemusel kasvab EE päritolu ekspordi väärtus 22,4% aastaks 2030 ja eksport (EE + reeksport) 17,5%. Tuginedes prognooside tegemisel viimasele 6 aastale ka impordi ja reeksporti arvutustel, on tulemuseks kaubanduse puudujäägi vähenemine ning ekspordi impordi suhtarv oleks aastaks 2030 0,82.

⁵⁰ Toidutarneahel hõlmab esmatootmist, toiduainetööstust (sh joogitootmist) ning jae- ja hulgikaubandust. Koosneb A01 (esmatootmine), C10-C11 (töötlemine, toidu- ja joogitööstus) ja G4617+G463+G4711+G472+G4781+I56 (jae- ja hulgikaubandus, toitlustamine). Eurostat, nama_10_a10, aact_eaa01, sbs_na_sca_r2, sbs_na_dt_r2 (A01+C10...C12+G4617+G463+G4711+G472+G4781+I56)/Kokku

⁵¹ **Selgitus:** Äriregistrisse esitatud tulundusühistute majandusaasta aruannete alusel summaarne müügitulu suhtena SA EM001 müügitulu näitajasse (Taime- ja loomakasvatuse, jahinduse ja neid teenindavad tegevusalad, ei sisalda FIEde ettevõtlustulu, mille osatähtsus kogu sektori müügitulus on u 20%).

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahehindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
3.5.1.	Eesti tarbijad eelistavad ja tarbivad Eestis toodetud toitu	Osatähtsus Eesti tarbijatest, kes eelistavad osta kodumaist toitu (EKI)	74% (2016)	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%	On vähemalt 75%
		Kodumaiste toodete osatähtsus jaekaupluste sortimendis (sh käibemaht, tootegruppide jaotus) (EKI)	58% (2017)	Ei lange alla 55%	Ei lange alla 55%	Ei lange alla 55%	Ei lange alla 55%	Ei lange alla 55%	Ei lange alla 55%
		Regulaarselt (vähemalt kord nädalas) mahetoitu tarvitavate inimeste osatähtsus ⁵² (EKI)	9% (2018)	9%	10%	11%	12%	16%	20%
3.6. Tegevussuund 6: maa- ja rannapiirkonna areng									
3.6.1	Maapiirkonna elanikkond on aktiivne ja elujõuline	Maapiirkonnas elavate noorte vanuses 21–40 osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvust, % (SA) ⁵³	27,76 % (2019)	27,76 %	27,76 %	27,76 %	27,76 %	27,76 %	27,76 %
		Suhtelise vaesuse määr maapiirkonnas, % (SA) ⁵⁴	26,5 % (2017)	25,9 %	25,7 %	25,5 %	25,3 %	25,1 %	23,9%
		Maapiirkonna elanike vanuses 20–64 tööhõive määr, % (SA) ⁵⁵	76,9 % (2018)	77,8 %	78,1 %	78,4 %	78,7 %	79,6 %	80,5 %
3.6.1	Maapiirkonnas on kasvava lisandväärtusega mitmekesine ettevõtlus	Maapiirkonna SKP elaniku kohta, eurot (Eurostat) ⁵⁶	12 000 eurot (2017)	12 734 eurot	12 989 eurot	13 249 eurot	13 514 eurot	13 784 eurot	15 500 eurot
		Maapiirkonnas töötavate inimeste osatähtsus koguhõives osalejates põhitöökoha asukoha alusel, % (SA) ⁵⁷	24,4 % (2018)	24,4 %	24,4 %	24,4 %	24,4 %	24,4 %	24,4 %

⁵² Mõödiku aluseks on Eesti Konjunktuuriinstituudi uuring „Eesti elanike toidukaupade ostueelistused ja hoiakud 2018“, milles kajastuvad 18–74-aastaste elanike hinnangud

⁵³ Allikas: Statistikaamet RV0240

⁵⁴ Selgitus: allikas: Statistikaamet, LES20; suhtelise vaesuse näidik koosneb mitmetest teguritest, mõödiku sihttase on algsest mõnevõrra ambitsioonikam (vähenemine 2,6%). Hetkel ei ole paremat näidikut, mis iseloomustaks maapiirkonna elanike toimetulekut. Kui 2020-2021 tekib parem mõõdik, mis võimaldab mõõta head elu maapiirkonnas (vt PõKa 2030, p. 208), siis võtame selle aluseks.

⁵⁵ Allikas: Statistikaamet, TKL05; Vt eelmisi selgitusi, sh kui Eesti 2035 raames lepitakse kasutusele maalise asustuspriirkonna mõiste, siis korrigeerime antud mõõdikute komplekti.

⁵⁶ Allikas: Eurostat, Gross domestic product (GDP) at current market prices by metropolitan regions (met_10r_3gdp)

⁵⁷ Selgitus: allikas Statistikaamet, TT234; mõödiku metoodika MEM: näitamaks palju tegelikult maapiirkonnas on töökohti (olenemata elukohast). Lühidalt on see kirjas ka tabelite järgselt selliselt: vastavalt Statistikaameti välja toodud metoodikale tabelis TT234. Maapiirkonnas töötavate inimeste osatähtsus arvatud maa-asulas elavate ja linnas töötavate, maa-asulas elavate ja samas asulas töötavate ning maa-asulas elavate ja lähiumbruses maa-asulas töötavate inimeste summa protsent põhitöökohade üldarvust.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Möödik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahehindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
3.7.	Tegevussuund 7: teadus ja innovatsioon ning teadmussiire								
3.7.1	Teadmiste loome ja teadmussiire toetab põllumajanduse ja kalanduse valdkonna eesmärkide saavutamist	Maaeluministeeriumi rahastatav valdkonna teadus- ja arendustegevuse maht (eurodes) (MeM) ⁵⁸	5 056 172 (2018)	10 000 000	15 000 000	20 000 000	25 000 000	25 000 000	25 000 000
4.	PõKa 2030 alaeesmärk 2: „Kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ning kalavarude jätkusuutliku majandamise“ (seotud PõKa 2.programmiga)								
4.1.	Tegevussuund 8: kestlik kalandus								
4.1.1	Keskonnateadlikult ja jätkusuutlikult kalavarusid majandades on kalavarud heas seisus	Heas seisus kalavarude osakaal (KeM)	45% (KeM, 2019)	52%	53%	60%	61%	63%	65%
		Tulemiga „vastab nõuetele“ kontrollide osakaal kalakaitses (KeM)	73%, (2019)	82%	83%	85%	85%	86%	87%
	Keskonnateadliku harrastuspüügi kasv	Harrastajate arv (KeM)	170 000 (2019)	173 000	173 000	173 000	180 000	180 000	185 000
		Majanduslik mõju (sots-maj mõju eurodes) 1 harrastuskalastaja kohta aastas (KeM)	278 (2019)	320	320	320	450	500	600
4.1.1	Kalandus- ja vesiviljelussektor on jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline	Ranna- ja sisevete kalapüügisektoris hõivatute keskmine vanus (MeM)	53,4 (MeM, 2019)	53,3	53,2	53,1	53,0	52,5	52,0
		Kalandusettevõtete töökohtade arv (Statistikaamet) ⁵⁹	1991 (ESA, 2019)	1847	1857	1850	1855	1875	2049
		Keskmine palk (suhe Eesti keskmisesse) (Statistikaamet)	68,7% (ESA, 2019)	69%	72%	73,6%	73,6%	73,8%	80%

⁵⁸ Selgitus: täiendavalt rakendab Maaeluministeerium EL-i ÜPP strateegiakava 2021-2027 teaduse, innovatsiooni ja teadmussiirdemöödikuid, mida on kavas kasutada ka PõKa 2030 vahehindamisel (2024).

⁵⁹ Selgitused: a) kalandusettevõtetes töoga hõivatud isikute aasta keskmine arv Statistikaameti andmetel b) Statistikaameti statistikas kajastuvad nii püük, vesiviljelus kui ka töötlemine, kuid OSKA analüüs eraldi kalatöötlemist ei käsitle. Näeme töökohtade ümberjaotus sektori sees, kus püügis väheneb ja vesiviljeluses ja töötlemises veidi suureneb töökohtade arv, pidades silmas PõKa 2030 eesmärke, kus soovime toota targemaid tooteid ning arvestame ka merevesiviljeluse arenguga sh eesmärgiga suurendada vesiviljeluse toodangu mahtu praeguselt 1 000 tonnilt 10 000 tonnile aastas merevesiviljeluse arvelt ning sealt lähtuva täiendava töötlemise vajadusega.

PõKa 2030 ptk.nr	Eesmärk	Mõõdik ja andmeallikas	Algtase 2020 (või varasem)	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	Sihttase 2024 (vahe- hindamine)	Sihttase 2027	Sihttase 2030
		Ettevõtete müügitulu (eurodes) (Statistikaamet)	210,8 mln eurot (ESA, 2019)	183 mln eurot	185,8 mln eurot	203,6 mln eurot	207,4 mln eurot	218,8 mln eurot	230 mln eurot
4.1.1	Kalandus- ja vesiviljelussektori toodang on kvaliteetne, kõrge lisandväärtuse ja suure ekspordi-potentsiaaliga	Kalandustoodete tarbimine Eestis (kg inimese kohta) – kui võimalik, siis eristada ka kodumaisest toormest toodete tarbimist (MeM)	15 kg/in (MeM, 2019)	16 kg/in	16,5 kg/in	20 kg/in	20,5 kg/in	22 kg/in	23,5 kg/in
		Lisandväärtus töötaja kohta (eurodes) (Statistikaamet)	28 751 eurot (ESA, 2019)	28 800	29 000	29 500	30 100	31 900	33 700 ⁶⁰
		Eksporditavate toodete koguväärtus, mis on Eesti päritolu(eurodes)(Statistikaamet)	121,6 mln eurot (ESA, 2020)	122,0 mln eurot	123,3 mln eurot	125,6 mln eurot	128,0 mln eurot	135,5 mln eurot	143,3 mln eurot

Lisainfo: Maaeluministeriumi strateegia- ja finantsosakond

⁶⁰ Selgitus: Arvestatud 1,9% tõusuga aastas.

PõKa 2030 peamiste mõõdikute definitsioonid

Põllumajanduse, metsamajanduse, kalapüügi ja toiduainete tootmise ning joogitööstuse loodud lisandväärtus hõivatu kohta (3 aasta liikuv keskmine), eurot (SA) mõõdiku metoodika: RAA0045, lisandväärtus jooksevhindades (Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük ja toiduainete tootmine, joogi- ja tubakatoodete tootmine jagatud TT0200 hõivatud (põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük+ toiduainete tootmine +joogitootmine). (Statistikaamet - SA, Maaeluministeerium - MeM).

Põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi ja impordi väärtuse suhe (SA) mõõdiku metoodika: VK Väliskaubandus ekspordi ja impordi (I Elusloomad; loomsed tooted+ II Taimsed tooted+ III Loomsed ja taimsed rasvad ning õlid, nende lõhustamissaadused+ IV Valmistoidukaubad; karastusjoogid; alkohoolsed joogid ja äädikas; tubakas) väärtuse jagatis.

Kodumaise toidukauba eelistamine toiduostudes, %. <https://www.agri.ee/et/uudised-pressiinfo/uuringud/turu-uuringud/tarbijauuringud>

Maapiirkonnas elavate noorte vanuses 21–40 osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus, %. Maapiirkonnas elavate noorte osatähtsus leitakse protsendiarvutusega üldarvust.

Suhtelise vaesuse määr maapiirkonnas, %. Maaline asustuspiirkond on asulad, kus rahvastiku tihedus on väiksem kui 200 inimest km² või kui tihedama asustusega piirkondade rahvaarv on alla 5000 elaniku.

Maapiirkonna SKP elaniku kohta, eurot. Näitaja vastavalt Eurostati välja töötatud metoodikale.

Maapiirkonnas töötavate inimeste osatähtsus koguhõives osalejates põhitöökoha asukoha alusel, %. Maapiirkonnas töötavate inimeste osatähtsus on arvatud maa-asulas elavate ja linnas töötavate, maa-asulas elavate ja samas asulas töötavate ning maa-asulas elavate ja lähiumbruses maa-asulas töötavate inimeste summa protsent põhitöökohtade üldarvust. Kui andmete kogumise metoodikat muudetakse, siis korrigeerime antud mõõdikut. Vt ka joonealuseid märkusi 56 ja 57.

Keskkonnasõbralikult majandatava maa osakaal hõlmab ühekordselt põllumajanduslike keskkonnatoetuste pindala, mahepõllumajandustoetuse pindala, kliima- ja keskkonnatoetuse ehk rohestamise toetuse tavade pindala (alates aastast 2021 arvestatakse rohestamise toetuse tavade asemel püsirohumaa pindala ning kliima- ja keskkonnakavade ehk ökokavadega hõlmatud pindala suhet kasutuses olevasse põllumajandusmaasse.

Maaeluministeeriumi rahastatav valdkonna teadus- ja arendustegevuse maht (eurodes): sisaldab nii riigieelarvest rahastatavat TA tegevust kui ka MAK ja EMKF vahendeid innovatsioonikoostöö rahastamiseks. Summa põhineb reaalsetel väljamaksetel, andmeid kogub MeM teadus- ja arendusosakond.

Heas seisus kalavarude osakaal: varu seisu hinnatakse KeM-i kalandusseire lepingute raames kalandusteadlaste poolt. Aluseks on riiklik kalanduse andmekogumise programm, Võrtsjäve uuring, Peipsi uuring ja agariku uuring. Varu hea seisundi hindamisel on aluseks varu arvukus 4 palli skaalal (1 – kõrge, 2 – mõõdukas, 3 – madal, 4 – kurnatud), kus heasse seisu liigitatakse skaala 1 ja 2 taseme varud (KeM).

Tulemiga ``vastab nõuetele`` kontrollide osakaal kalakaitstes: näitajana on mõeldud kui suure osa moodustab kalapüügikontrollimistest kalapüügi rikkumiste arv. Kalapüügi rikkumiste all on mõeldud kalapüügiseaduse alusel registreeritud väärteomenetlusi. Näitajat jälgib KKI. Allikas: E-toimiku õiguskaitse statistikakeskkond (ÕSA). (KeM, KKI).

Majanduslik mõju (sots-maj mõju eurodes) 1 harrastuskalastaja kohta aastas. Aluseks võetakse harrastuskalapüügi kvantitatiivuuring (KeM). Saadakse vastused kahele küsimusele: palju kulutatakse aastas kõigi harrastuskalastajate poolt kokku oma hobi peale raha ning palju keskmiselt üks harrastaja raha kulutab (mitu % harrastajatest kulutab oma hobile : 0 eurot, 1-50 eurot, kuni 100 eurot, kuni 500 eurot, kuni 999 eurot, 1000 või rohkem eurot). (KeM).

Kimalaste Shannoni mitmekesisuse indeks (SHDI) – andmed indeksi arvutamiseks kogutakse Eesti maaelu arengukava põllumajanduslike keskkonnatoetuste hindamise raames Lõuna- ja Kesk-Eestist. Mõlemas piirkonnas on seirevalimis 33 põllumajandusettevõtet, mis on saanud kas keskkonnasõbraliku majandamise toetust, mahepõllumajandusliku tootmise toetust või üksnes ühtset pindalatoetust (igast toetustüübist 11 ettevõtet). PõKa mõõdiku tarvis kasutatakse andmeid alates 2010. aastast ning neid kogutakse igal aastal perioodil juuni lõpp kuni augusti keskpaik kolm korda. Selleks on igal alal välja valitud 500 m pikkune lõikudeks jaotatud loendustranekt, millest 1 m mõlemale poole keskjoont loendatakse kõik kimalased liikide kaupa. Kogutud andmete alusel arvutatakse igale alale Shannoni mitmekesisuse indeks, mille põhjal leitakse iga aasta kohta keskmine väärtus. SHDI võtab arvesse nii liikide arvu kui ka selle, kui palju isendeid igast liigist esineb. Indeks on seda suurem, mida rohkem liike esineb ja mida ühtlasemalt nende arvukus liikide vahel on jaotunud ehk mida mitmekesisem on kooslus. Nende väärtuste põhjal tekitatakse trendijoon, mille tõusu väärtuse kaudu hinnatakse kimalaste olukorra muutust.

Lämmastiku ja fosfori kasutamise tõhusus (efektiivsus): selle näitaja põhjal on kaudselt võimalik hinnata põllumajandustootmise survet vee- ja mullakeskkonnale, analüüsida kuivõrd efektiivselt kasutatakse ettevõtte tasandil toiteelemente, kui suure üle- või puudujäägiga majandatakse. Arvutamisel võetakse arvesse kalendriaasta jooksul ettevõttesse sisse toodud saaduste (sisend) ja saagiga välja viidud toodangu (väljund) lämmastiku ja fosfori kogused (NP kg/ha/a). Leitakse väljundi ja sisendi suhe ja tulemus esitatakse protsentides (NP%). Keskkonda säilitavaks loetakse põllumajandustootmist juhul, kui toiteelemendi kasutamise efektiivsus on vahemikus 80-90%. Efektiivsus <70% väljendab suurenevat riski keskkonnale (suurenenud kaod õhku, mulda, vette). Efektiivsus >100% väljendab puudujäägiga majandamist. Uuringut teostab PMK alates 2004. aastast Eesti maaelu arengukava põllumajanduslike keskkonnatoetuste keskkonnamõju hindamiseks ning seire taustinformatsiooni saamiseks. Andmeid kogutakse tagasiulatuvalt aasta varasema perioodi kohta. 2015. aastast alates arvutatakse NP bilansinäitajaid (sisend, väljund, bilanss, efektiivsus) FADNi andmete põhjal. Kõik bilansinäitajad arvutatakse kaalutud keskmistena põllumajandustootja kohta, mis annab võimaluse üldistada saadud tulemusi KSM, MAHE või ÜPT gruppi kuuluvate tootjate üldkogumile ja Eesti keskmisena arvutatud bilansinäitajaid põllumajandussektorile tervikuna. Täpsem metoodika kirjeldus: http://pmk.agri.ee/mak/wp-content/uploads/sites/2/2019/10/Lisa_56_uuringute_metoodikad_15.10.2019.pdf, lk. 6.

Ettepanekud ja täiendused

PõKa 2030 mõõdikute lisandmaterjalile esitasid 17.10.-25.10.2019 ettepanekuid majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, rahandusministeeriumi regionaalpoliitika ja eelarvepoliitika osakondade, keskkonnaministeeriumi, riigikantselei, Eesti Keskkonnainhenduste Koja, Eesti Leader Liidu, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja ja Statistikaameti esindajad. PõKa 2030 eelnõu EIS-i kooskõlastusringil 11.11-06.12.2019 tegid mõõdikute lisandmaterjalile muudatusettepanekuid keskkonnaministeerium ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda. PõKa 2030 Riigikogu arutelude käigus 09.03.2020-14.01.2021 esitati samuti mitmeid mõõdikute ja nende sihtasemete ambitsioonikusega seotud ettepanekuid, millega on püütud arvestada, sh viimati täpsustati PõKa 2030 mõõdikute sihtasemete prognoose Maaeluministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi esindajate koostöös 29.03.2021.

Lisainfo: PõKa 2030 seletuskirjas (ptk X; muudatusettepanekute tabel lk 50-89) ja Aare Kasemets (MeM, SFO): aare.kasemets@agri.ee / aare1skype